

6. Научно-практический комментарий Семейного кодекса Украины / Ю. С. Червоный и др.; под ред. Ю. С. Червоного. Киев: Истина, 2004. 515 с.

7. Яновицька Г.Б., Кучер В.О. Цивільне право України: підручник [Текст]: в 2-х томах / кол. Авторів; за ред. Яновицької Г.Б., Кучера В.О.. – Львів «Новий світ-2000»: Юрінком Інтер, 2018. – 872 с.

Яворська Олександра Степанівна,

доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри інтелектуальної власності, інформаційного та корпоративного права Львівського національного університету імені Івана Франка

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНЕ ПРАВО У КОНТЕКСТІ РЕКОДИФІКАЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Можливо, станом на час підготовки і написання проекту ЦК України у 2003 році про інтелектуальну власність не замислювалися всерйоз. Хоча вже на той час були прийняті основні Закони у сфері авторського, патентного права, засобів індивідуалізації товарів, робіт, послуг тощо (урожайним та плідним на спеціальні акти у сфері інтелектуальної власності був 1993 рік). У Законі «Про власність» [1] містився окремий Р. VI – Право інтелектуальної власності, хоча вже тоді було зрозуміло, що ці відносини не мають спільного з речовим правом власності.

На момент прийняття ЦК України видавалося, що систематизація правових норм, що регулюють інтелектуальні відносини, проведена у рамках Книги четвертої – Право інтелектуальної власності. Книга включає 12 глав, норми яких присвячені правовому регулюванню відносин щодо окремих об'єктів інтелектуального права або їх груп: авторське право, суміжні права; наукове відкриття; патентне право; комерційне найменування тощо.

Загальне та спеціальне законодавство співіснували практично мирно, навіть з урахуванням певних протиріч, неузгодженостей між нормами ЦК України та спеціальними нормами законів (в частині розподілу майнових прав на твори, створені у зв'язку з виконанням трудових обов'язків, характеристики самих прав чи то як виключних, чи то як особистих немайнових та майнових, визначення об'єктів правової охорони чи то патенти, чи то винахід, корисна модель, промисловий зразок тощо). Дві узагальнюючі Постанови судових інстанцій у сфері застосування законодавства про інтелектуальну власність з'явилися лише у 2010, 2012 роках: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 4 червня 2010 року «Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав» [2] та Постанова Пленуму Вищого

господарського суду від 17 жовтня 2012 року «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності» [3].

До 2020 року було визначено понад 130 завдань у реформуванні сфери інтелектуальної власності. Це і реформування структури державної системи правової охорони інтелектуальної власності; реорганізація системи колективного управління майновими авторськими і суміжними правами; розробка нових законопроектів щодо вдосконалення правової охорони географічних зазначень, патентних прав, авторських прав; створення Вищого суду з питань інтелектуальної власності тощо.

Сміливо можна стверджувати про формування нової, динамічної, модернової галузі права – інтелектуального права (якщо всерйоз брати до уваги актуальність поділу на галузі права за предметом і методом правового регулювання. Цьому питанню чомусь приділяється більше уваги, ніж дослідженню механізмів, засобів, гарантій, ефективності правового регулювання як такого). Відтак про інтелектуальне право говорять як про частину цивільного права – цивільно-правовий інститут, комплексну галузь законодавства тощо. Безперечно інтелектуальні відносини – відносини приватноправового характеру. Але і мислити їх виключно як частину цивільного права, без публічноправових «вкраплень» теж невірно. Адже уся система правової охорони, наприклад, патентних прав пов'язана на публічних процедурах визнання результатів інтелектуальної діяльності об'єктами правового захисту.

Оскільки об'єктивно існує певна однорідна група суспільних відносин (чи то інтелектуальні, страхові, медичні, корпоративні тощо), то для потреб як суб'єктів цих відносин, так і практикуючих у цій сфері спеціалістів, право має спрацьовувати адекватно. Не може право вибудовувати свої підходи та «нав'язувати» їх суб'єктам суспільних відносин. Якщо суспільні відносини не відповідають цим «нав'язаним» критеріям, то вони стають предметом вічних дискусій про їх правову природу та галузеву приналежність.

Ще однією особливістю правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності є наявність численних міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана ВР України. Ця особливість пояснюється насамперед тим, що право інтелектуальної власності має свого роду «транскордонний» характер, відносини інтелектуальної власності не обмежуються територією однієї держави, а отже повинні існувати міжнародні уніфіковані правила та стандарти у цій сфері.

Якщо брати до уваги усі ці фактори, то стає очевидним, що правове регулювання інтелектуальної власності не може забезпечуватися виключно, повно та ефективно нормами Цивільного кодексу.

Актуальною на сьогодні залишається проблема систематизації норм інтелектуального права з можливим її переходом і завершенням у кодифікацію та прийняттям Кодексу інтелектуального права. Сама його назва – Кодекс прав інтелектуальної власності, Кодекс інтелектуальної власності, Інтелектуальний кодекс, не кажучи про саму ідею, очевидно породить велику дискусію. Хай буде плідною!

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про власність: Закон України від 07.02.1991. Втратив чинність 20.06.2007. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/697-12>
2. Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-10>
3. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності: Постанова Пленуму Вищого господарського суду від 17.10.2012. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0012600-12>

Адаховська Надія Сергіївна,
кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

Кривенко Юлія Василівна,
кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ПРАВА В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ЦИФРОВОЇ РЕАЛЬНОСТІ

З використанням інформації з'являються нові правові відносини – правові відносини в інформаційній сфері. У зв'язку з цим основним об'єктом цих правовідносин є інформація. Закон України «Про інформацію» дає поняття інформації як будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді.

Вже зараз можна стверджувати, що інформатизація сприяє: вдосконаленню процесу правотворчості – сучасні технології дозволяють швидко і ефективно здійснювати збір статистичних даних, на підставі яких